

apte accomodaretur alicui, sicut pars corporis ad universum suum, aut calceamentum ad pedem, et similia. Conf. l. V. c. 13. Na zijn bekeering echter is alle schoonheid in het schepsel daaruit te verklaren, dat het schepselen Gods zijn: nulla essent, nisi essent abs Te. Conf. l. V. c. 9. In een brief aan Marcellinus (de div. quaest. epist. V.) erkent hij de zelfstandigheid van het schoon ook, afgezien van zijn nut en gepastheid: „Pulchrum enim per se ipsum consideratur atque laudatur; cui turpe ac deforme contrarium est. Aptum vere, cui ex adverso est ineptum, quasi religatum, pendet aliunde.” Dit schoon is ook bij Augustinus zeer onderscheidenlijk een schoon van de ziel en een schoon van het lichaam, en beide schoon wordt door hem geëerd als vloeiende uit ons geschapen zijn naar Gods beeld. Zijn aesthetische opvatting van het recht bijv. komt reeds uit in zijn waarschuwing om het ius divinum niet op te vatten als „aliquid inferius et quodam modo decoloratius eum esse credamus quam est iustitia nostra”. Hem is daarom de „iustitia et quaelibet virtus, qua recte sapienterque vivitur” de „pulchritudo interior hominis”; en van deze zegt hij: „secundum hanc pulchritudinem, magis quam secundum corpus, facti sumus ad imaginem Dei”. Cf. Cons. ad qu. de Trinitate ep. 222. De asceet komt daarentegen uit in wat hij aan Nebridius over de Vera beatitudo schreef: „Quid est corporis pulchritudo? Congruentia partium scilicet cum quadam coloris suavitate. Haec forma ubi vera melior, an ubi falsa? Quis dubitet, ubi vera est, esse meliorem? Ubi ergo vera est? In animo scilicet. Ep. 151. Cf. etiam De civ. Dei. l. XXII. c. 19.

Op eigenaardige wijze brengt hij dit begrip van het schoone ook op de mystieke gemeenschap met Christus over, als hij naar aanleiding van Psalm 45: 14 (bij Augustinus 44: 14) op de woorden: „Des konings dochter is geheel verheerlijkt inwendig” aanteekeent: „quae sunt interiora pulchritudinis? Conscientia, ubi videt Christus, ubi amat Christus, ubi alloquitur Christus, ubi punit Christus, ubi coronat Christus.” Enarrationes in Psalmos ad Psalm. 44: 14. Zoozeer is hem daarbij de bron van alle schoon in God, dat hij ook het natuurschoon uit God in de natuur laat instralen. Dit schoon was bij God eer het in de natuur uitkwam. „Nam cognovit etiam speciem agri”, niet „quia fecit, sed ut faceret”. Ibid. ad psalm 49 (50): 12. En sterker nog: De wereld met haar „visibilibus omnium pulcherrima species” ontleende deze aan God, die zelf „invisibiliter et ineffabiliter pulcher” is. De Civ. Dei lib. XI. c. 4. Zelfs schijnt hij het schoone in de natuur met de wijsheid Gods in haar te indentificeeren. „Sapientia Dei quam pulchritudinem habet? Per illam pulchra sunt omnia, quae oculis placent.” Ibid. ad psalm 32: (33): 3. En deze wijsheid geïncarneerd ziende in het vleeschgeworden Woord, is dan ook voor Augustinus de Christus het ideaal van alle schoonheid. „Pulcher Deus, Verbum apud Deum. Pulcher in utero virginis. Pulcher natus infans Verbum.... Pulcher in coelo, pulcher in terra, pulcher in utero, pulcher in manibus parentum, pulcher in miraculis, pulcher in flagellis!” En eindelijk: pulcher in sepulchro, pulcher in coelo, pulcher in intellectu. Ibidem ad psalm 44 (45): 1. Gedurig poogt hij uit het zinlijk schoon in het geestelijk schoon terug te dringen, maar zonder het karakter van het aesthetische te verliezen. Bij een prachtig kerkgebouw zoekt het oog, zoo schrijft hij, niet een uitwendig schoon, maar het schoon, dat speelde in den geest van den bouwmeester: „Unde et ista aedificia quae congregandis religiis coetibus extruuntur, cum oculus carnis inspexerit, laudat interius, quod cernit exterius... Neque enim occupata est fides inspicere, quam pulchra sunt membra huius habitationis: sed de quanta interioris hominis pulchritudine procedant haec opera dilectionis.” Sermo XV in dedicatione ecclesiae. initio.

Consequent brengt hij dit begrip van het schoon dan ook op zedelijk gebied over. „Pulchra est casta iuvenum pudicitia.” Sermones Dom. 25 p. Trin. sermo 1; en profeteert van een heerlijkheid des hemelschen lichaams,